

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології



“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філологічного факультету

/проф. Борис БУНЧУК/

“ 12 ” серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

МЕТОДОЛОГІЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
обов'язкова

Освітньо-професійна програма «Філософія»

Спеціальність 033 Філософія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Чернівці 2024 рік

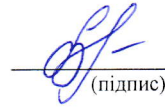
Робоча програма з навчальної дисципліни **Методологія філософських досліджень** складена відповідно до освітньо-професійної програми «Філософія», спеціальності 033 Філософія, другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 9 від «26» червня 2024 р.).

Розробник: **Рупташ Ольга Василівна**, доктор філософських наук, доцент

Викладач: **Рупташ Ольга Василівна**, доктор філософських наук, доцент

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології
Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Завідувач кафедри філософії та культурології



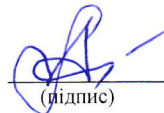
(підпис)

Ольга РУПТАШ

Схвалено методичною радою філологічного факультету

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова методичної ради філологічного факультету



(підпис)

Алла АНТОФІЙЧУК

Методологія філософських досліджень (з використанням англійської мови) (ОК 2) належить до переліку обов'язкових компонент ОПП циклу професійної підготовки. Кількість кредитів – 6, форма підсумкового контролю – екзамен.

1. Мета навчальної дисципліни: навчити студентів зіставляти різні філософські традиції, напрямки, встановлювати їхні особливості та демонструвати методологічну обізнаність у головних філософських методах і дослідницьких підходах.

2. Результати навчання передбачають оволодіння студентами такими загальними і спеціальними компетентностями (ЗК, СК):

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності *забезпечують досягнення* ПРН2. Знати і використовувати фаховий словник та філософські засоби для донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються; ПРН3. Вміти реконструювати історичний поступ світової філософії, еволюцію філософських ідей і проблем.

ЗК2. Здатність спілкуватися іноземною мовою. – ПРН6. Володіти державною та іноземними мовами на рівні, достатньому для вільного фахового спілкування та обговорення наукових проблем і результатів досліджень у сфері філософії.

ЗК4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. – ПРН4. Пропонувати та обґрунтовувати нові підходи до розв'язання задач і проблем; ПРН5. Використовувати методологію та пізнавальні засоби, що властиві філософії та її застосуванням.

СК2. Усвідомлення зв'язків філософської спеціалізації з іншими інтелектуальними й гуманітарними практиками. – ПРН8. Розуміти зв'язки філософії з іншими напрямками філософського дискурсу та іншими інтелектуальними й гуманітарними практиками.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; ЗК8. Здатність використовувати інформаційні та комунікативні технології. – ПРН9. Ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності.

ЗК9. Здатність застосовувати кращі практики у професійній діяльності. – ПРН14. Приймати ефективні рішення з питань управління складною професійною та/або навчальною діяльністю у сфері філософії.

СК8. Здатність викладати філософські дисципліни у закладах вищої освіти та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб студентів. – ПРН15. Розробляти і викладати філософські дисципліни в закладах освіти.

СК9. Здатність здійснювати аналітичне обґрунтування та інформаційно-організаційний супровід професійної діяльності; СК10. Здатність здійснювати фахову експертизу дослідницьких, фахових/творчих проектів та надавати консультації, що стосуються питань дослідницької та/або професійної діяльності. – ПРН16. Ефективно здійснювати аналітичне обґрунтування та інформаційно-організаційний супровід професійної діяльності.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	Лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна	1	1	6	180	15		30		135		Екзамен
Заочна											

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	разом	у тому числі					разом	у тому числі				
		л	с	ла б	інд	с.р.		м	л	с	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Специфіка академічної філософії											
Тема 1. Методологія філософських досліджень як філософська дисципліна		2	2			10						
Тема 2. Роль і значення методу у філософії		-	2			10						
Тема 3. Становлення категорійно-понятійної філософії		2	4			10						
Тема 4. Методологічний переворот у філософії Нового часу		2	4			20						
Разом за ЗМ1		6	12			50					1	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Філософські методи та їхнє застосування у сучасній філософії											

Тема 1. Типи філо-софських методів	2	2			20						
Тема 2. Інтуїція як метод	2	4			10		-				
Тема 3. Герменевтична і феноменологічна методологія	3	6			20						
Тема 4. Філософський аналіз	2	4			20						
Разом за ЗМ 2	9	16			85						
Разом годин	15	30			135						

3.3. Теми семінарських занять

№	Назва теми
1	Метод і філософська методологія
2	Структура і функції філософського методу
3	Метод дефініції і його варіанти
4	Трансцендентальний поворот у методі
5	Узагальнені методи філософії
6	Герменевтична і феноменологічна методологія
7	Типи філософських аналітик

3.6. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Підготовка тез доповіді на науковій чи науково-практичній конференції (на тему, дотичну до магістерської роботи)
2	Написання плану й обґрунтування вибору теми магістерської роботи

3.7. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Спільне та відмінне в загальнонаукових і філософських методах
2	Специфіка методу і філософського інструментарію
3	Межі понятійної філософії
4	Діалектичний метод і його розвиток
5	Метод спекулятивного письма
6	Метод інтуїції у філософії життя

7	Метод деконструкції
8	Еволюція філософської аналітики

4. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

На екзамені оцінюванню підлягають:

- здобуті теоретичні знання про предмет і завдання філософської методології; сучасні методологічні підходи до вивчення науки і філософії; критерії, ознаки філософського та наукового знання; структуру пізнавальної діяльності; специфіку філософської пізнавальної діяльності; основні форми і методи наукового та філософського дослідження;

- набуті компетентності і визначені результати навчання, зокрема здатність творчо мислити та синтезувати знання; уміння використовувати знання для розв'язання практичних завдань (підготовки тез доповіді /наукової статті/ та написання обґрунтування вибору теми та плану магістерської роботи).

Усні відповіді студентів на підсумковому контролі оцінюються за такою шкалою:

20-25 балів – високий (творчий) рівень навчальних досягнень студента/ки характеризується засвоєнням не лише суттєвих ознак категорій і понять, а й розумінням їхніх зв'язків з іншими; знання узагальнені, системні, студент/ка здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; навчальна діяльність має дослідний характер, у розумінні та викладі навчального матеріалу студент/ка виявляє науковий підхід і творчі здібності, всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу; студент/ка вміє визначати і виокремлювати смислові та методологічні відмінності філософії від інших форм мислення, зіставляти різні філософські традиції, встановлювати їх особливості; демонструє обізнаність у головних філософських методах та дослідницьких підходах; відповідає упевнено, не прив'язаний до записів; відповіді на питання вичерпні, вирізняються повнотою і точністю використаних термінів, матеріал викладається послідовно й логічно; студент/ка вичерпно відповідає на додаткові запитання викладача. (Викладач має право поставити до трьох питань за змістом навчальної програми дисципліни, а не лише за темою питань, сформульованих у білеті).

11-19 балів – достатній (конструктивно-варіативний) рівень навчальних досягнень характеризується знанням суттєвих ознак понять (явищ), студент/ка вільно оперує ними, тобто вирішує стандартні завдання, однак його розуміння пов'язане з одиничними образами, не узагальнене, студент/ка не вміє переносити знання і використовувати їх в інших ситуаціях, при цьому студент/ка виявляє досить повні знання матеріалу, не припускається у відповідях суттєвих неточностей, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, доволі часто послуговується попередніми записами, дає повні відповіді на додаткові запитання викладача.

6-10 балів – середній (репродуктивний) рівень навчальних досягнень: студент/ка вказує на ознаки поняття (явища), здатний вирішувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності, виявляє знання матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і роботи за спеціальністю; увага студента/ки прикута до записів, зроблених під час

підготовки до усної відповіді; студент/ка припускається помилок, відповіді не повно розкривають проблеми; відповідає на додаткові поставлені запитання з помилками, однак спроможний за допомогою екзаменатора виправити їх.

1-5 балів – низький (рецептивно-продуктивний) рівень навчальних досягнень характеризується дифузно-розсіяним уявленням про категорії та поняття, на основі яких студент/ка відрізняє їх від інших; студент/ка відповідає, читаючи зроблені під час підготовки до усної відповіді записи, без допомоги яких у матеріалі орієнтується слабо, допускає принципові помилки; відповідає на додаткові поставлені запитання тільки за допомогою підказок екзаменатора, відповіді не розкривають проблеми, сформульовані у питаннях.

0 балів – студент/ка не розкриває проблем, сформульованих у білеті, або торкається питань поверхово чи фрагментарно, не розкриваючи їх сутності. На додаткові запитання викладача відповіді не може.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Критерії оцінювання

A / відмінно / 90-100 В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив тестові завдання. Студент/ка здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

C-B / добре / 70-89 Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та розв'язує практичні завдання, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань. Студент/ка здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

E-D / задовільно / 50-69 В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових робіт, але без глибокого всебічного

аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань. Студент/ка має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

Ех / незадовільно / 35-49 Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових робіт, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі тестові завдання. Безсистемне відділення випадкових ознак вивченого; невміння робити найпростіші операції аналізу і синтезу; невміння робити узагальнення, висновки.

5. Засоби оцінювання

Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання:

- контрольні роботи;
- есе та інші творчі роботи;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

З метою поточного контролю використовуються такі форми:

усні відповіді, участь у дискусіях та письмові роботи (тестування, есе, творча робота).

Форма підсумкового контролю – екзамен.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Викладання курсу «Філософія», контроль й оцінювання знань і вмінь студентів спрямовані на дотримання вимог академічної доброчесності (Див.: Правила академічної доброчесності ЧНУ ім. Ю. Федьковича: https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view).

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodekschernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/f5eleobm/polozhennya-prozapobihannia-plahiatu_2024.pdf

Студенти несуть особисту відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше бали, зараховані студентові/студентці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання усіх нарахованих за курс балів.

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

- Cappelen, Herman, Gendler, Tamar Szabó & Hawthorne, John (eds.) (2016). *The Oxford Handbook of Philosophical Methodology*. Oxford University Press. URL: https://books.google.de/books?id=294UDAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=uk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Daly, Cris. *An Introduction to Philosophical Methods*. (Broadview guides to philosophy). BROADVIEW PRESS. 2010. 259 p.
- Fatić, A., Zagorac, I. (2016). The Methodology of Philosophical Practice: Eclecticism and/or Integrativeness? *Philosophia* 44, 1419–1438. <https://doi.org/10.1007/s11406-016-9770-3>
- Maynes, Jeffrey (2021). The method(s) of cases. *Philosophical Psychology* 34 (1):102-124. URL: <https://philpapers.org/archive/MAYTMO-10.pdf>
- Reginald M.J. Oduor "Research Methodology in Philosophy within an Interdisciplinary and Commercialized African Context".
- Rush, Penelope A. (2016). Myriad Philosophical Methodologies. *Metaphilosophy* 47 (4-5):679-695.
- Overgaard, Soren & D'Oro, Giuseppina (eds.) (2017). *The Cambridge Companion to Philosophical Methodology*. Cambridge University Press. *Clear and comprehensive coverage of the main methodological debates and approaches within philosophy. The chapters in this volume approach the question of how to do philosophy from a wide range of perspectives, including conceptual analysis, critical theory, deconstruction, experimental philosophy, hermeneutics, Kantianism, methodological naturalism, phenomenology, and pragmatism. They explore general conceptions of philosophy, centred on the question of what the point of philosophising might be.* URL: https://books.google.de/books?id=uoDuDQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=uk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Seyedsayamdost, Hamid (2019). Philosophical Expertise and Philosophical Methodology. *Metaphilosophy* 50 (1-2):110-129.
- Sher, Gila (2020). Where are You Going, Philosophy, and What are Your Methods? *Academics Journal* 271:185-96. URL: <https://philpapers.org/archive/SHEWAY-2.pdf>
- Philosophy versus Literature? Against the Discontinuity Thesis BENCE NANAY. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/jaac.12033>
- What is This Thing Called Philosophical Methodology. James Andow. Routledge (2018) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://philpapers.org/rec/ANDWIT-8>

7.2. Допоміжна

- Бірта Г. О. *Методологія і організація наукових досліджень*. [текст] : навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю. Г. Бургу – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 142 с.
- Губерський Л.В. *Сучасна філософія гуманітарного знання: парадигми і дискурси* // Філософські проблеми гуманітарних наук. Альманах. – Київ, 2006, С. 5-11.
- Добронравова І. С. *Філософія та методологія науки : підручник* / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 223 с.
- Задубрівська О. *Концепт методології повторення в постмодернізмі Мішеля Фуко* / О. Задубрівська, Я. Козьмук // *Наук. вісник Чернівецького ун-ту. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. Вип. 534–535 : Філософія. С. 17–22.*
- Кебуладзе В. *Феноменологія і герменевтика як методологічні стратегії в сучасній українській філософії та гуманітаристиці* / Вахтанг Кебуладзе // *Філософія освіти. – 2013. – № 1 (12). – С. 128–139.*
- Киридон А. *Мікроісторія в постмодерному зарубіжному дискурсі* / Алла Киридон, Сергій Троян // *Історична панорама : зб. наук. ст. ЧНУ. Спеціальність «Історія». – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 6. – С. 102–115.*
- Козьмук Я. *Нелінійний проект постмодернізму Ж. Дериди* / Я. Козьмук, У. Тимошенко // *Наук. вісник Чернівецького ун-ту. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. – Вип. 706–707 : Філософія. – С. 203–208.*
- Крушельницька О.В. *Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник*. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
- Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського.* URL:

http://www.immsp.kiev.ua/postgraduate/Biblioteka_trudy/Konversky_osn_metod_ta_org_nayk_do_sl.2010.pdf

- Побоевська Альдона. Robjewska Aldona. Для чого, кого і як учити філософії? / Переклад з польської Ю. Кравченко. – Філософія освіти. – 2014. № 2 (15). – С. 196–209.
- Повторева С. М. Структурний підхід – структуралізм – постструктуралізм (еволюція методології та її поширення в гуманітарних студіях) : монографія / С. М. Повторева. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2010. – 336 с.
- Поліщук О. П. Естетичні основи наукової творчості / О. П. Поліщук // Гілея : науковий вісник : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : ВІР УАН, 2010. – Вип. 38. – С. 229–234.
- Поліщук О. П. Інтуїція: природа, сутність, евристичний потенціал : монографія / Олена Поліщук. – К. : ПАРАПАН, 2010. – 228 с
- Починок Б. В. Вступ до філософії гуманітарних наук : навчальний посібник / Б. В. Починок, І. Б. Починок. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2013. – 384 с. Эко Умберто. Как написать дипломную работу. Гуманитарные науки: Учебно-методическое пособие / Пер. с ит. Е. Костюкович. – М.: Книжный дом «Университет», 2003. – 2 изд. – 240 с.
- Радзіняк Т. Вплив процесів гуманізації та гуманітаризації на становлення гуманітарно-наукової парадигми / Тетяна Радзіняк // Наук. вісник Чернівець. ун-ту. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2009. Вип. 462-463 : Філософія. С. 74–79.
- Руснак І. Передумови становлення герменевтичної методології / Ігор Руснак // Вільгельм Дільтей і філософія «духовно-наукового» знання : монографія / за заг. ред. М. Марчука. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. С. 102–110.
- Чорний І. П. Філософсько-релігієзнавчий (україно-англійсько-німецько-французький) тлумачний словник / І. П. Чорний, Р. В. Іваницький, Є. Г. Жерновей, О. Є. Бродецький. Чернівці : “Золоті литаври”, 2001. 256 с.
- Чуйко В. Інтерпретація та реконструкція наукового знання / Вадим Чуйко // Філософська думка. 1999. № 5. С. 57–81.
- Шамрай В. В. Генеалогія гуманітарних технологій: ретроспективи та перспективи [Електронний ресурс] / В. В. Шамрай. Режим доступу : <http://www.filosof.com.ua/Eureintegration/Shamraj.doc>
- Шашкова Л. О. Діалогічний вимір гуманітарного знання [Текст] : монографія / Л. О. Шашкова, М. В. Злочевська ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. К. : Професіонал, 2011. 175 с.
- Эко, Умберто. Как написать дипломную работу. Гуманитарные науки: Учебно-методическое пособие / Пер. с ит. Е. Костюкович. М.: Книжный дом «Университет», 2003. – 2 изд. 240 с.

8. Інформаційні ресурси

Philosophical methodology. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Philosophical_methodology

Philosophical Methods. URL: <https://philpapers.org/browse/philosophical-methods>

Додатково (для контролю та самоконтролю роботи студентів)

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)				Кількість балів (екзамен)						Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Індивідуальні завдання				Усні відповіді		100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Тези	Обґрунтування	
5	5	5	5	6	6	6	6	10	15	

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів. Індивідуальне завдання: підготовка тез доповіді на конференції, присвяченій філософській проблемі (10 балів), написання плану й обґрунтування вибору теми магістерської роботи зі спеціальності «033 - Філософія» (15 балів).